Από τον Αββά Ισαάκ στον Ντοστογιέφσκυ (Αρχ. Βασίλειος Γοντικάκης, προηγούμενος Ι. Μ. Ιβήρων Αγ. Όρους)

Categories : ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Date : 1 Δεκεμβρίου, 2021

Πᾶν μέτρον ἄριστον. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ μέτρο, ὁ ἅγιος ἄνθρωπος. Κι ὁ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ εἶναι ἕνα μέτρο γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὴ ζωὴ καὶ τὴν τέχνη καὶ τὴ δρᾶσι.

Ποῦ βρίσκεται! Πῶς ζῆ! Πῶς γράφει! Τί ποίησι, τί φιλοσοφία, τί ψυχολογία κάνει! Πῶς δρᾶ, ἡσυχάζει, κινεῖται καὶ ἀκινητεῖ!

Μποροῦμε δι' αὐτοῦ νὰ κρίνωμε τοὺς ἀνθρώπους; Δὲν εἶναι μεγάλος, μέγιστος, μοναδικός; Δὲν εἶναι ἀδικία ἢ αὐθάδεια νὰ συγκρίνωμε μὲ τέτοια μεγέθη ὅλους τοὺς ἄλλους, ἐμᾶς, τοὺς κοινούς;

Θὰ ἀπαντοῦσα ἀδίσταχτα: Ὄχι. Ἂν ἦταν κάποιος ποὺ ἀνέπτυξε μία δρᾶσι ἢ κάποιος ποὺ εἶχε μερικὰ ὅλως ἐξαιρετικὰ φυσικὰ χαρίσματα καὶ δι' αὐτῶν κατέπληξε τὴν ἀνθρωπότητα, δὲν θὰ ἦταν σωστὸ νὰ τὸν πάρωμε σὰν μέτρο κρίσεως καὶ συγκρίσεως τῶν ἀνθρώπων. Ἐδῶ ὅμως συμβαίνει κάτι ἄλλο: τοῦτος ὁ Ἀββᾶς εἶναι μέγιστος καὶ ἀνθρωπινότατος. Εἶναι μεγάλος καὶ προσηνής. Κοντά του οἱ μεγάλοι νοιώθουν ἐλάχιστοι καὶ οἱ μικροὶ παίρνουν θάρρος, μποροῦν νὰ κινηθοῦν.

Δὲν κολακεύει τὸν ἕνα, οὔτε περιφρονεῖ τὸν ἄλλο. Δὲν ἀγνοεῖ τοὺς πόνους, τὶς κλίσεις καὶ τοὺς καημοὺς κανενός. Αὐτὸς εἶναι ἕνα ἄρτιο σύνολο. Ἕνας ὥριμος καρπὸς τοῦ Πνεύματος, ποὺ τὴν ὡριμότητά του φανερώνει μὲ τὸ χρῶμα, τὸ ἄρωμα, τὴν ἁπαλότητα, τὴ γεῦσι.

Εἶναι ἀνθρώπινος, ταπεινός· καταλαβαίνει, γνωρίζει βαθιὰ τὶς ἀδυναμίες τοῦ ταλαίπωρου κόσμου. Δὲν εἶναι κανεὶς κριτὴς ἄτεγκτος ἢ ἱεροεξεταστὴς ἀνίλεως. Εἶναι γνώστης τῶν ἀδυναμιῶν καὶ τῆς πτωχείας μας, μέτοχος τῆς φύσεώς μας καὶ –ταυτόχρονα– κοινωνὸς τῆς χαρᾶς καὶ τῆς παρακλήσεως τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Δὲν διαπληκτίζεται μὲ κανένα. Δίδει ἀφορμὲς καὶ περιμένει. Λέει τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἀφήνει νὰ δράση μέσα μας.

Καὶ γιὰ τὴ λογοτεχνία καὶ ἐξομολόγησι τῶν λογοτεχνῶν: Τὶς ξέρει, τὶς

καταλαβαίνει, τὶς γνωρίζει, τὶς δέχεται. Εἶναι καὶ ὁ ἴδιος λογοτέχνης. Καὶ τόσο πολὺ λογοτέχνης, ποὺ φτάνει στὸ σημεῖο νὰ μὴν εἶναι. Ἔχει ξεπεράσει τὴ λογοτεχνία καὶ βρίσκεται στὸν ἐπέκεινα χῶρο, ὅπου ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο ὁ ἀληθινὸς πόνος καὶ ὁ καημὸς τῆς λογοτεχνίας.

Ὄντας μεγάλος, σέβεται τὸν μικρό, τὸν ταπεινό. Σέβεται καὶ τοὺς λογοτέχνες, τοὺς ἀγῶνες καὶ τὶς ἐξομολογήσεις τους, περισσότερο ἀπ' ὅ,τι οἱ ἴδιοι οἱ λογοτέχνες, ποὺ λίγο-πολὺ ὅλοι βρίσκονται στὸν χῶρο τῆς φθορᾶς, τῆς ἄμιλλας, τῆς ζήλειας καὶ τῆς προσπάθειας νὰ τὰ ξεπεράσουν ὅλα αὐτά.

Τὸ μήνυμα: Μπορεῖ νὰ γίνη ὁ ἄνθρωπος λίγο σὰν τὸν Ἀββᾶ Ἰσαάκ. Νὰ ἡσυχάση ἐν ὅ σῳ ζῆ ἐπὶ γῆς. Καὶ νὰ ἐπιβιοῖ μέσα στοὺς πολλοὺς ἀειζώως, ἐνῷ θὰ ἔχη ἀπέλθει εἰς τὰς αἰωνίους μονάς.

Ἀκούγοντας ἕνα λογοτέχνη (παίρνουμε ὡς παράδειγμα τὸν Γιῶργο Ἰωάννου, ὅπως παρουσιάζεται στὰ «*Εἰς ἑαυτόν*»), βλέποντάς τον νὰ ἀγωνίζεται νὰ βρῆ μιὰ ἰσορροπία· νὰ ἀκροζυγιάση δίκαια τὴ ζωή του, τὸ ἔργο του· βλέποντάς τον νὰ θέτη προβλήματα μεγάλα τιμίως, νὰ ψάχνη γιὰ τὸ γνήσιο καὶ αὐθεντικὸ στὸ περιεχόμενο καὶ στὴν ἔκφρασι τῆς δουλειᾶς του, δὲν μπορεῖς νὰ μείνης ἀσυγκίνητος. Ὅλος αὐτὸς ὁ ἀγώνας κάτι σοῦ λέει· κάτι μπορεῖ νὰ πῆ σ' ὅποιον ἀγωνίζεται τίμια στὸν ὁποιονδήποτε δικό του τομέα. Μόνο κάτι μένει νὰ πῆς –ἐφ' ὅσον τὸν βλέπεις νὰ βασανίζεται γιὰ τὸ γνήσιο. Καὶ αὐτὸ εἶναι ὁ λόγος τοῦ Κυρίου: «*Ἔτι ἕν σοι λείπει*» (Λουκ. 18, 22):

Ἀφοῦ τὰ δίνεις ὅλα· ἀφοῦ ἐγκαταλείπεις τὰ σχετικά· ἀφοῦ ἔφτασες στὸ σημεῖο νὰ μὴ σὲ ἐνδιαφέρει ἡ προβολή· ἀφοῦ πονᾶς, σκέπτεσαι τὸν ἀναγνώστη σου, τὸν ἄνθρωπο· τότε γιατί δὲν κάνεις ἕνα ἀκόμη βῆμα; Τὸ βῆμα αὐτὸ σοῦ τὸ δείχνει ὁ Ἀββᾶς Ἰσαάκ.

Δὲν σοῦ λέει ὁ Ἀββᾶς, μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὰ γραπτά του, «*ἐγκατάλειψε τὸν ἀγώνα σου*». Δὲν ἀπορρίπτει τὴν προσπάθειά σου. Νοιώθει τὴ χαρὰ ποὺ ζῆς καὶ ἀπολαμβάνεις γράφοντας καὶ δημιουργώντας τίμια. Δὲν σοῦ τὸ ἀρνεῖται. Δὲν θέλει νὰ σὲ σταματήση. Θέλει νὰ σὲ ἐλευθερώση ἀπὸ τὴν ἀνακύκλωσι τῆς φθορᾶς: νὰ σπάση τὸ φράγμα ποὺ σοῦ δεσμεύει τὴν πορεία· νὰ σὲ σπρώξη στὰ ἄπατα νερὰ τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς.

Αὐτὸς βλέπει ὅτι ἐσὺ κλείνεις τὸν ἑαυτό σου. Φυλακίζεις τὸ εἶναι σου, ποὺ διψᾶ τὴν ἐλευθερία. Σταματᾶς τὴ λογοτεχνική σου ἐξέλιξι, περιορίζεις τὸν ὁρίζοντα τῆς ζωῆς σου, στερεῖς ἀπὸ τὸν ἑαυτό σου ἀνοίγματα πρὸς νέες ἐπεκτάσεις –θανάτους καὶ ἀναστάσεις– ποὺ καταξιώνουν τὸν ἄνθρωπο καὶ καθιστοῦν ἀτέρμονη καὶ ἀέναη τὴ λογοτεχνικὴ δημιουργία καὶ τὴ χάρι της.

Ἀκολουθώντας πιστὰ τὸν Ἀββᾶ μπαίνεις πιὸ πολὺ μέσα στὸν ἄνθρωπο. Καὶ ὁ κάθε ἄνθρωπος σὲ σένα. Ὅλοι μαζὶ προχωρεῖτε ἀδελφωμένοι πρὸς τὴν καινὴ κτίσι, ἀναπνέετε στὸν ἥσυχο ἀέρα τῆς ἀδέσμευτης ἐλευθερίας. Αὐξάνεστε ἀτελείωτα καὶ διαστέλλεστε ἀσταμάτητα, ταπεινούμενοι, συστελλόμενοι, θυσιαζόμενοι γιὰ τὰ μέγιστα.

Στὴ σοβαρὴ λογοτεχνία ἀναμφίβολα βρίσκεις συμπυκνωμένη κάποια ἀνθρωπιά. Ἀναπαύεσαι, συμφωνεῖς. Παίρνεις στοιχεῖα ζωῆς. Ἡ ἀνάπαυσι ἔρχεται μέσα σου, καὶ μιὰ καινούργια δύναμι καὶ ὄρεξι ἀποκτᾶ ὁ ἑαυτός σου γιὰ τὴ συνέχισι τοῦ ἀγώνα.

Ἀλλὰ ἡ τελικὴ ἀπειλὴ μένει ἀνοιχτή. Προχωρεῖς. Καὶ φτάνεις στὸν θάνατο, στὸν τάφο. Τότε οἱ φίλοι λογοτέχνες μπορεῖ νὰ σοῦ φέρουν μὲ ἀγάπη ἕνα μπουκέτο λουλούδια ἢ μιὰ ἀνθοδέσμη καλῶν καὶ μετρημένων λόγων. Δὲν μποροῦν ὅμως νὰ σὲ ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὸν θάνατο· νὰ ἀκυρώσουν τὸν «*ἔσχατο ἐχθρό*» (Α΄ Κορ. 15, 26). Τὸ νοιώθουν –ἄσχετα ἂν πολὺ θὰ τό ’θελαν νὰ εἶναι διαφορετικά– ὅτι βρίσκονται δῶθε τοῦ θανάτου.

Μπορεῖ ὅμως ὁ ἄνθρωπος νὰ μπολιαστῆ σὲ ἕνα δέντρο ἀείζωο. Μπορεῖ νὰ γίνη «*κλῆμα τῆς ἀμπέλου τῆς Ζωῆς*». Μπορεῖ ἡ ἄσκησί του νὰ συνδεθῆ μὲ μίαν ἄλλη. Μπορεῖ νὰ βαφτιστῆ ὁλόκληρος. Νὰ προσφερθῆ, νὰ πεθάνη, ὅπως τὸ ζητοῦν οἱ ἀληθινοὶ ἐραστὲς τῆς Ἀλήθειας. Καὶ πεθαίνοντας, συνθαπτόμενος εἰς τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ, νὰ συναναστηθῆ μαζί Του σὲ μιὰ καινὴ ζωή.

Ἔτσι, ἀπὸ τὴν πολλὴ ἀνθρωπιά, τὴν ὁποία πετυχαίνουν μὲ τὸν ἀγώνα καὶ τὸν κόπο ποὺ καταβάλλουν, οἱ ἀληθινοὶ λογοτέχνες μποροῦν νὰ προχωρήσουν φυσιολογικὰ στὴ θεανθρωπία.

Ὁ λόγος καὶ ἡ ὕπαρξι τοῦ λογοτέχνη ἐγκεντρίζεται στὴ ζωὴ τὴν αἰώνιο. Τρέφεται ἀπ’ αὐτήν. Τρέφεται ἀπὸ τὸν ἕνα Λόγο, «*δι’ οὗ τὰ πάντα ἐγένετο καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν*» (Πρβλ. Ἰω. 1, 3).

Τότε βρίσκουν αὐτὸ ποὺ προσδοκοῦν. Ψηλαφοῦν αὐτὸ ποὺ ὑπαινίσσονται καὶ ἐνσαρκώνουν αὐτὸ ποὺ ἐπιθυμοῦν. Συνεχίζουν τὸν ἀγώνα τὸν λογοτεχνικό. Τοὺς δίδεται τὸ ἀνέφικτο, τοὺς χαρίζεται ἐκεῖνο ποὺ «*ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη*» (Α΄ Κορ. 2, 9).

Δὲν σταματᾶ κάπου ἡ πορεία, ἡ ἐπέκτασι, ἡ ἄνοδος. Συνέχεια προχωρεῖς. Ἀπεκδύεσαι τὴν προβολή. Ἐγκαταλείπεις τὴν ἄμυνα. Ὅλα σοῦ κάνουν καλό. Μὲ ἄλλο ἀσχολεῖσαι. Ἀποφεύγεις τὰ ἀνθρώπινα καὶ βρίσκεις τοὺς ἀνθρώπους. Φτάνεις στὴ σιωπή. Καὶ μιλᾶ μὲ ἄλλο τρόπο ὁ λόγος καὶ ἡ ζωή σου.

Όταν ἀνεβῆ ἡ θερμοκρασία, κολλοῦν τὰ μέταλλα. Ἂν εἶσαι ἀπαιτητικὸς στὴ ζωή σου, μπορεῖς νὰ ἔλθης σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν Ἀββᾶ Ἰσαάκ. Αὐτὸς θὰ σὲ μυσταγωγήση στὰ κεκρυμμένα. Θὰ σὲ παραλάβη ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ σταματᾶς. Θὰ σὲ πιάση ἀπὸ τὸ χέρι τότε ποὺ νοιώθεις ὅτι δὲν μπορεῖς νὰ ἀνεβῆς. Θὰ σὲ βοηθήση νὰ προχωρήσης στὸν δρόμο σου. Θὰ σοῦ ἀποκαλύψη –θὰ τὸ δῆς καὶ θὰ τὸ ζήσης μόνος σου– ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡ μέλλουσα χαρίζεται στοὺς ἀνθρώπους ἤδη ἀπὸ σήμερα.

Καὶ μένει ὁ Ἀββᾶς κριτήριο καὶ μέτρο· γιὰ τούτη τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἄλλη· γιὰ τὴ διαγωγὴ καὶ τὸ γράψιμο· γιὰ τὴ δρᾶσι καὶ τὴ θεωρία· γιὰ τὴν ἀ ντιμετώπισι κάθε εὐτυχίας ἢ συμφορᾶς· γιὰ τὴν ἀποκρυβὴ καὶ τὴ φανέρωσι· γιὰ τὴ σιωπὴ καὶ τὸν λόγο. […]

Ἂν ὁ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ ἔχη τὸν ἀνεξιχνίαστο πλοῦτο τῆς Χάριτος· ἐὰν πολλοὶ λογοτέχνες μποροῦν πολλὰ νὰ πάρουν καὶ νὰ βοηθηθοῦν ἀπ’ αὐτόν…

Ὑπάρχει καὶ ἡ ξεχωριστὴ περίπτωσι τοῦ Ντοστογιέφσκι, ὅπου ἡ πνευματικὴ συγγένεια καὶ ὁμοιότης –παρ’ ὅλη τὴν ἐμφανῆ καὶ μεγάλη διαφορά– μὲ τὸν Ἀββᾶ εἶναι ἀναμφισβήτητη. Μποροῦμε νὰ ποῦμε: κοσμικὸς Ἀββᾶς Ἰσαάκ.

Ἔτσι, μπορεῖς καὶ γι’ αὐτόν, τὸν ἱερὸ καὶ μέγιστο λογοτέχνη, νὰ μιλήσης στὸν ὑπ ερθετικὸ βαθμό, γιατὶ παραμένει ἐσαεὶ στὸ παγκόσμιο στερέωμα ἕνα παρήγορο φαινόμενο, ὡς δῶρο τοῦ Θεοῦ καὶ καρπὸς τοῦ Πνεύματος.

Δὲν σοῦ παριστάνει τὸν δάσκαλο. Δὲν σοῦ λέει κάτι ἐξωτερικὰ καὶ ἀνώδυνα. Σοῦ προσφέρει αὐτὸ ποὺ ἐρρευσε ἀπὸ τὴν καρδιά του, ποὺ δὲν εἶναι δικό του, ἀλλὰ τοῦ Πνεύματος.

Αὐτὸς ὁ ἐπαναστάτης πίστεψε στὸν Θεάνθρωπο καὶ ὁμολόγησε: «*Ἂν μοῦ ἀποδείξετε ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, ἐγὼ θέλω τὸν Χριστό, κι ὄχι τὴ ν ἀλήθεια*»[1]· τὸν Χριστὸ ποὺ εἶπε: «*Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. Τοῦτο εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες*» (Ἰω. 7, 38-39).

Ἀπὸ μέσα του ρέουν ποταμοὶ παρακλήσεως, ποὺ τὴν κέρδισε μετὰ ἀπὸ χίλια βάσανα, πόνους, πειρασμούς, θανατικὲς ἀπειλὲς καὶ κάτεργα. Αὐτὴ παρασύρει καὶ ζωογονεῖ τοὺς πάντας. Ἔτσι, ἔχει νὰ πῆ καὶ λέει πολλά. Καὶ δι’ ὅλων προσφέρεται τὸ ἕνα· ἡ παράκλησι, ἡ παρηγοριὰ τοῦ Πνεύματος.

Αὐτὸς σὰν νὰ κάθεται κάπου μόνος. Συζητᾶ μὲ τὸν ἑαυτό του. Διαλέγεται μὲ τὸ πολυπρόσωπο εἶναι του. (Εἶναι γνωστὸ τὸ λεγόμενο ὅτι στοὺς *Ἀδελφοὺς Καραμάζωφ* ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας αὐτοπεριγράφεται σ’ ὅλες τὶς μορφὲς τῶν ἀ

δελφῶν.) Καὶ εἶναι ἀληθινός. Δημιουργεῖ κλίμα εὔκρατο γύρω του. Ἀναδίδει μαγευτικὴ μουσική. Σκορπᾶ ὑλικὸ πολύτιμο δωρεάν. Καὶ μαζεύεται ὅλος ὁ κόσμος γύρω του. Τὸν ἀκούει. Μένει μαζί του. Τὸν παίρνει μέσα του. Τὸν δέχεται σὰν δικό του. Ποτίζεται ἡ ρίζα ἡ βαθιὰ τοῦ κάθε μαραμένου μὲ τὸ νερὸ ποὺ ρέει ἀπὸ ἐδῶ. Γιατρεύονται οἱ πόνοι καὶ συσφίγγονται οἱ παράλυτοι στὰ θερμὰ νερὰ τούτης τῆς ἰαματικῆς πηγῆς.

Ὁ Ντοστογιέφσκι παρακολουθεῖ τὴν ἱστορία ἔσωθεν. Ζῆ τὴν ἐμπειρία τῶν ἡρώων του. Γνωρίζει μὲ κοινωνία ζωῆς τί συμβαίνει μέσα τους. Καὶ αὐτὴ ἡ πείρα, ἡ μέσα γνῶσις, συνέχεια φανεροῦται στὴ διήγησι. Συναρμολογεῖ τὰ γεγονότα. Πλέκει τοὺς διαλόγους. Στρώνει τὶς φράσεις. Λέει κάτι ξεκάθαρα ἢ τὸ ἀφήνει νὰ ἐννοηθῆ. Πάντοτε ὅμως αὐτὸς ἀπὸ μέσα ὁδηγεῖ ἀπαρασάλευτα τὰ πράγματα ἐκεῖ πο ὺ θέλει. Ἤ, καλύτερα, ὁ Χριστὸς τὰ κατευθύνει μὲ τὸ πανάγιο θέλημά Του.

Εἶναι ὅλα δονήσεις σεισμοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ἐπίκεντρο βρίσκεται στὰ βάθη τῆς ζωῆς τοῦ Ντοστογιέφσκι. Ἔτσι, ὅταν κάτι φανερώνεται, κάτι κινῆται στὴν ἐπιφάνεια, σημαίνει ὅτι ταυτόχρονα, ἀπὸ τὸ βάθος μέχρι τὴν ἐπιφάνεια, ὅλο τὸ σῶμα τῆς γῆς –τὸ εἶναι τοῦ Ντοστογιέφσκι– δονεῖται καὶ μετέχει στὸ γεγονός. Αὐτὸς βρίσκεται ὁλόκληρος μέσα σὲ ὅλους τοὺς ἥρωές του. Ταυτίζεται μ’ αὐτοὺς ἀ συγχύτως.

Πόσο παθιασμένα καὶ πειστικὰ ὑποστηρίζει τὴν κάθε μιὰ θέσι! Πὼς καὶ οἱ δύο πλευρές, οἱ δύο ἀπόψεις τοῦ ἴδιου θέματος, ἔχουν τὰ δίκια τους! Καὶ πὼς ἡ Ἀλήθεια, ποὺ εἶναι πρόσωπο θεανθρώπινο, ξεπερνᾶ τοὺς στοχασμοὺς ποὺ θέλουν νὰ ποῦν τὸ ἄρρητο ἢ τὶς ἀπόψεις ποὺ χωρίζουν τοὺς ἀνθρώπους!

Καὶ ὁ Ντοστογιέφσκι κυκλοφορεῖ ἀοράτως ἐν λευκοῖς μετὰ τοῦ Ἀναστάντος χαρίζοντας εἰρήνη καὶ χαρὰ στοὺς ἀπεγνωσμένους καὶ καταφρονημένους.

Σοῦ κάνει κριτική, χωρὶς νὰ σοῦ τὸ λέη. Σοῦ προσφέρει ὑγεία ψυχῆς ἀσχολίαστα. Σοῦ μιλᾶ, χωρὶς νὰ ἀπευθύνεται σὲ σένα. Σοῦ ἀναμοχλεύει σοβαρότατα προσωπικὰ θέματα, μονολογώντας καθ’ ἑαυτόν.

Καὶ ἐπειδὴ σὲ ἀφήνει ἐλεύθερο, πᾶς κοντά του. Ἐπειδὴ δὲν σοῦ κάνει τὸν δάσκαλο, τεντώνεις τὸ αὐτί σου. Ἐπειδὴ ἔχει αὐτὸ ποὺ θέλεις, μένεις πάντα, ἄθελά σου, δίπλα του.

Ἂν ζητοῦσε νὰ τὸν ἀκούσουν, αὐτὸ καὶ μόνο θὰ ἦταν ἱκανὸ νὰ διώξη τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ κοντά του. Θὰ ἦταν ἀπόδειξι ὅτι λέει ψέματα.

Τὸ ψεύτικο προβάλλεται καὶ ζητᾶ ὀπαδούς. Τὸ ἀληθινὸ τιμᾶται περιφρονούμενο καὶ σώζει αὐτοὺς ποὺ μποροῦν νὰ νοιώσουν τὴν ἀξία του.

Δὲν ἐπιδιώκει κάτι δικό του, ἀλλὰ φανερώνει ἐκεῖνο ποὺ λειτουργεῖ καὶ καταλήγει κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Κάνει φαινομενικὰ κάτι τὸ ἄσχετο ἢ καὶ μπλεγμένο. Οἱ ἥρωές του εἶναι συχνὰ παράφρονες, δαιμονισμένοι ἢ καὶ ἐγκληματίες. Οἱ ἱστορίες του εἶναι φορτωμένες καὶ περιπεπλεγμένες, ἀλλὰ ὁ ἄξονάς του σταθερός. Καὶ τὸ σημεῖο ὅπου ὁδηγεῖ, σαφὲς καὶ παρήγορο. Ὅλοι ἔρχονται ἐκούσια πρὸς αὐτόν, ἐκεῖ ποὺ βρίσκεται τὸ ἄγνωστο εἶναι τους, τὸ ἄλγος τοῦ νόστου.

«*Ὅπου ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί*» (Ματθ. 24, 28). Καὶ οἱ ἄνθρωποι ἔρχονται στὸ πτῶμα, στὸν πόνο, στὸν τάφο, ἀπ’ ὅπου ἡ ζωή.

Πόσοι πολλοὶ ἀλληλοσπαρασσόμενοι, ποὺ δὲν μποροῦν νὰ ἀνεχθοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, ἔχουν τὸν Ντοστογιέφσκι μέσα στὴν καρδιά τους! Ἔχουν τὴ φωτογραφία του μέσα στὸν πιὸ δικό τους χῶρο! Ἔχουν τὴ μαχαιριὰ τοῦ πόνου του νὰ αἱμορραγῆ καὶ νὰ μαλακώνη τὰ σωθικά τους!

Δὲν μπορεῖς νὰ διαβάσης τὸν Ντοστογιέφσκι, ἂν ζητᾶς τὰ τίμια, καὶ νὰ μείνης ὁ ἴδιος. Δὲν μπορεῖς νὰ τὸν διαβάσης, τὴν ὥρα ποὺ μπορεῖς νὰ πάρης τὸ μήνυμά του, καὶ νὰ τὸν ξεχάσης. Γίνεται δικός σου. Γίνεσαι δικός του. Ἀδελφωθήκατε σ’ ἕνα χῶρο βαθύ, ὑψηλό, εὐρύχωρο· σ’ ἕνα χῶρο ποὺ ἀνήκει σ’ ὅλους. Καὶ χωροῦν ὅλοι.

Ἡ φωνή του καταργεῖ τοὺς χωρισμούς. Ὁ λόγος του πάει βαθιά. Περνᾶ ὅλα τὰ γρανιτώδη πετρώματα τῆς ἀνθρώπινης σκληρότητος. Ἡ ψυχή του ἔχει ἀντοχὴ ἀτσαλιοῦ καὶ εὐαισθησία ἀγγέλου. Μπαίνει στὸν πιὸ βαθὺ χῶρο τοῦ σπιτιοῦ σου, ὅπου δὲν μπῆκες ἀκόμη. Σοὺ τραγουδᾶ κάποιο τραγούδι τῶν προγόνων σου, ποὺ δὲν τὸ ἄκουσες ποτέ, ἐνῷ ὁ σκοπός του μυρμηδίζει στὸ αἷμα σου. Σὲ πάει πολὺ πίσω, στὴν ἀρχή, ἀπ’ ὅπου ὅλοι ξεκινᾶμε. Σὲ προχωρεῖ πολὺ μπροστά, στὸ μέλλον, ὅπου ὅλοι συναντιόμαστε, καὶ ἀγκαλιάζει ὁ φονιὰς τὸ θύμα καὶ ὁ σκοτωμένος τὸν φονιά.

Αὐτὸς ποὺ ἔχει μέσα του ἕνα πυράκτωμα ἀγάπης, ὡς πλοῦτο προσωπικῆς ζωῆς, καὶ μιὰ παράφορη δίψα τοῦ ἀπολύτου. Αὐτὸς ποὺ νοιώθει τὴ χάρι τῆς ταπεινώσεως καὶ τὴν ἀγγελικὴ λεπτότητα τοῦ μικροῦ παιδιοῦ ἀλλὰ καὶ τῆς καρδιᾶς τοῦ πληγωμένου μέθυσου ἢ ἐγκληματία. Αὐτὸς ποὺ ζῆ, αἰσθάνεται καὶ κρύβει μέσα του ὅλους τοὺς πόνους τοῦ κόσμου, τοὺς τύπους τῶν ἀνθρώπων, καὶ σὲ τίποτε δὲν θέλει νὰ βλάψη κανένα. Αὐτὸς ποὺ κράτα ὅλα τὰ θέματα ἀνοιχτά, γιατὶ δὲν ἐλέχθη ἀκόμη ὁ τελικὸς λόγος ἀπὸ τὸν Θεὸν Λόγον, ποὺ μπορεῖ καὶ ὀφείλει νὰ τὸν πῆ, ἐπειδὴ εἶναι ἡ Ἀγάπη. Αὐτὸς ποὺ ἔχει αὐτὴ τὴν εὐαισθησία, μεγαλοθυμία καὶ εὐθύνη. Αὐτὸς ποὺ κανένα δὲν ἀγνοεῖ, δὲν ἀπορρίπτει, δὲν ἀδικεῖ, καὶ μᾶς ἀφήνει μόνους νὰ τὸ καταλάβωμε. Αὐτὸς ποὺ βασανίζεται, θυσιάζεται, πεθαίνει γιὰ τὴν ἐ λευθερία καὶ τὴν ἑνότητα ὅλων μας. Αὐτὸς ποὺ δὲν ζῆ χωρὶς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ

χάριν τῶν ἄλλων.

Αὐτὸς ὅταν μιλᾶ, ὅλοι σιωποῦν, γιὰ νὰ τὸν ἀκούσουν. Ἀκούγοντάς τον, σβήνουν οἱ θόρυβοι καὶ τὰ παράσιτα. Καθένας ἀκούει τὴ βαθύτερη φωνὴ τοῦ ἑαυτοῦ του, γιατὶ ἀληθινὰ ἀκούγεται ὁ ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἕνας Λόγος.

Αὐτὸς ἀνέβασε τὸ ἐπίπεδο τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, τῆς δουλειᾶς καὶ τῆς δημιουργίας του πιὸ ψηλὰ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους, γιατὶ κατέβηκε στὰ κατώτατα μέρη. Δοκίμασε τὸν ἀβάστακτο πόνο καὶ δὲν δυσανασχέτησε. Ἀλλὰ ἀπὸ μέσα του βγῆκε λόγος καὶ διάθεσι εὐγνωμοσύνης γιὰ ὅλα του τὰ βάσανα. Πῆρε βοήθεια. Βρῆκε τὸ μυστικό. Δέχτηκε τὸ προζύμι τῆς Βασιλείας. Καὶ ὅλο τὸ φύραμα τῆς ζωῆς καὶ τῆς δημιουργίας του ἀνέβηκε μὲ τὴ δραστικὴ ζύμη τῆς μελλούσης Βασιλείας.

Εἶναι ὁ πολὺ βασανισμένος καὶ παρηγορημένος· στὸν πιὸ βαθὺ ἅδη κατεβασμένος καὶ σὲ ὁλοφώτεινο οὐρανὸ ἀνεβασμένος. Πέρασε τὴ ζωηφόρο νέκρωσι. Ζῆ τὴ νεκρανάστασι. Γι' αὐτό, ἔχει τὴ δυνατότητα καὶ τὴ χάρι νὰ δώση τὸ εὐαγγέλιο τῆς χαρᾶς πρὸς ὅλους.

Αὐτὸ γίνεται, ἐπειδὴ τὸ ζῆ. Λέγεται μόνο του. Καὶ δι' ὅλων ὅσα λέει, δι' ὅλων ὅσα βάζει τοὺς ἥρωές του νὰ λένε, νὰ τσακώνωνται, νὰ χαριεντίζωνται, φανερώνεται καὶ προσφέρεται αὐτό, τὸ ἕνα καὶ σωτήριο.

Νομίζει ὁ ἄλλος ὅτι, διαβάζοντας Ντοστογιέφσκι, διαβάζει ἀστυνομικὰ μυθιστορήματα ἢ συγγραφέα ἀνατόμο τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ποὺ κάνει τὴ χαρτογράφησι τοῦ ἄγνωστου καὶ ἀπλησίαστου εἶναι μας. Ἔτσι εἶναι. Τὰ κάνει ὅ λα αὐτά. Ἀλλὰ τὸ σημαντικότερο εἶναι ὅτι, δι' ὅλων αὐτῶν, ἐνσταλάζει μέσα μας τὴν παράκλησι τοῦ Πνεύματος καὶ τὴ βεβαιότητα ὅτι ὑπάρχει Ἐκεῖνος ποὺ συνέχει τὰ πάντα· ἀγαπᾶ καὶ σώζει τὸν ἄνθρωπο.

Ὁ Ντοστογιέφσκι ξέρει τὴν ἀλήθεια τῆς ζωῆς. Εἶναι γεμάτος βαριὰ χαρά. Ξέρει τί περιμένουν οἱ ἄλλοι ἀπ' αὐτόν. Καὶ ποὺ ὀφείλει καὶ μπορεῖ τώρα νὰ τοὺς κατευθύνη:

Νὰ μὴ βιαστοῦν νὰ ἐλπίσουν, στηριζόμενοι σὲ πράγματα πρόσκαιρα, «*οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία*» (Ψαλμ. 145, 3).

Νὰ μὴ βιαστοῦν νὰ ἀπελπιστοῦν, νομίζοντας ὅτι ἡ ὅποια δοκιμασία τους εἶναι ἀ ρρώστια πρὸς θάνατον.

Ἔχει ὁ Θεὸς γιὰ ὅλους μας, ἀρκεῖ νὰ ταπεινωθοῦμε, νὰ συγχωροῦμε καὶ νὰ περιμένωμε.

Ἔτσι, εἴτε διαβάσεις τὸν Ἀββᾶ Ἰσαάκ, εἴτε τὸν Ντοστογιέφσκι, παίρνεις ἐν τέλει τὸ ἴδιο μήνυμα, τὴ χάρι καὶ τὴν παρηγοριά.

Αὐτὸς ὁ συγγραφέας εἶναι ἕνα βιωματικὸ καὶ ὁλοζώντανο σχόλιο στὸν Ἀββᾶ Ἰσαάκ. Καὶ «ντοστογιεφσκικά», μὲ ὅλα του τὰ ἔργα, πιστοποιεῖ καὶ ἐπικυρώνει τὴ διπλὴ βεβαιότητα τοῦ Ἀββᾶ (ποὺ εἶναι καὶ δική του):

Χωρὶς μεγάλους πειρασμούς, δὲν δίδονται μεγάλα χαρίσματα (βλ. λόγο μς΄, σ. 192). Καί: Ἡ χαρὰ ἡ ἐν τῷ Θεῷ εἶναι ἰσχυροτέρα τῆς παρούσης ζωῆς (πρβλ. λόγο λη΄, σ. 163).

Σημείωση:

1. Βλ. *Ἅπαντα τοῦ Ντοστογιέφσκι* (στὰ ρωσικά), Ἁγ. Πετρούπολη 1985, τόμ. 28, σ. 176.

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο "Φῶς Χριστοῦ φαίνει πᾶσι", ἐκδ. Ἱ. Μ. Ἰβήρων και από το Περιοδικό "Πειραϊκή Εκκλησία" τεύχος 255 Ιανουάριος 2014, Αφιέρωμα στον Φ.Μ. Ντοστογιέφσκυ)

(Πηγή ψηφ. κειμένου: antifono.gr*)*